

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ανθρωπολογία και οπτικός πολιτισμός
Φωτογραφία, Ντοκιμαντέρ, Εικαστικές Τέχνες, Ψηφιακή Εθνογραφία

Δρ. Χριστίνα Γραμματικοπούλου
cgram@uom.edu.gr

11η εβδομάδα
(12/12//2023 - 14/12/2023)

Οπτικός πολιτισμός

Οπτικός πολιτισμός

- Η τεχνολογία και η επιστημονική γνώση αλλάζουν τον τρόπο που βλέπουμε και κατανοούμε τον κόσμο.
- Ο εικαστικός πολιτισμός δεν είναι μόνο παράγωγο ή συμπλήρωμα της μελέτης, αλλά και τρόπος με τον οποίο παράγεται και εκφράζεται η γνώση.
- Ο οπτικός πολιτισμός αναφέρεται σε απτές ή ορατές εκφράσεις μιας κοινότητας που αντανακλούν τον πολιτισμό της (Lauren Schleimer).
- Ο οπτικός πολιτισμός είναι ένας τρόπος να μελετήσει κανείς τον κόσμο μέσα από την ιστορία της τέχνης, τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες (Leah Houston).
- Η έμφαση στον οπτικό πολιτισμό οφείλεται στην οργάνωση της οικονομίας και της κοινωνίας με βάση την εικόνα και την εντατική χρήση της, σε συνδυασμό με το κείμενο.

Οπτικός πολιτισμός

- Ο οπτικός πολιτισμός αναφέρεται σε εμπειρίες της καθημερινότητας, όπως φωτογραφίες, βίντεο, το διαδίκτυο, την δημοσιογραφία, τις διαφημίσεις, την επιστήμη των υπολογιστών, τα συστήματα επιτήρησης, αλλά και την διαπροσωπική επικοινωνία
- Το πεδίο του Οπτικού Πολιτισμού αναφέρεται σε
 - Τρόπους προσέγγισης της ιστορικής, εννοιολογικής και υλικής διάστασης των πραγμάτων.
 - Συσκευές και τρόπους μέσα από τους οποίους βλέπουμε τον κόσμο.
 - Κριτική προσέγγιση της σχέσης μας με αυτές..

“

οι σπουδές οπτικού πολιτισμού γονιμοποιούν ενδιαφέρουσες κατευθύνσεις και προκλήσεις σε παραδοσιακές μορφές μελέτης των εικόνων και του οπτικού ευρύτερα, όπως είναι η ιστορία της τέχνης. Στις νέες αυτές κατευθύνσεις συγκαταλέγεται η διαφυγή από το μοντέλο υψηλής-χαμηλής τέχνης και η συμπερίληψη νέων μέσων στον αναλυτικό προβληματισμό. Τέτοια μέσα είναι τα ερασιτεχνικά βίντεο, η εμπορική και καλλιτεχνική φωτογραφία, το γκράφιτι, αλλά και οτιδήποτε καταχωρείται στον αμφιβληστροειδή ως ερέθισμα μπορεί να αποτελέσει εν δυνάμει αντικείμενο μελέτης των σπουδών οπτικού πολιτισμού. Η προσέγγιση αυτή ακολουθεί την ανθρωπολογική ιδέα ότι νοήματα μπορεί να εντοπίζονται οπουδήποτε

Κωνσταντίνος Καλαντζής, Οπτικός Πολιτισμός και Ανθρωπολογία

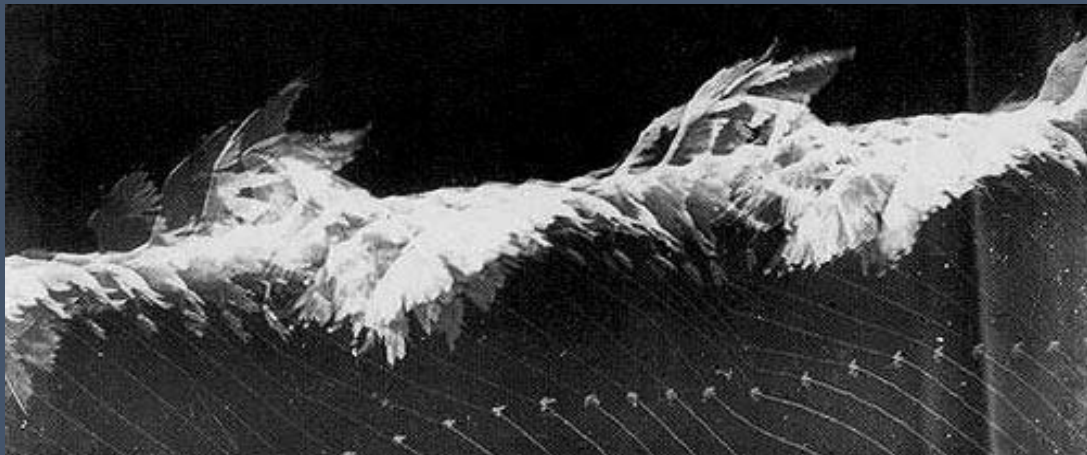
”

Η εξέλιξη της τεχνολογίας επιδρά στον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο:

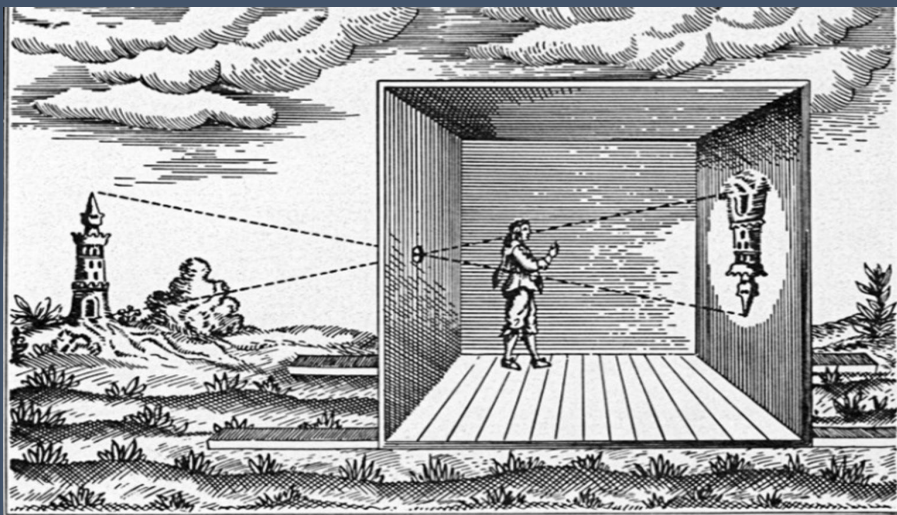
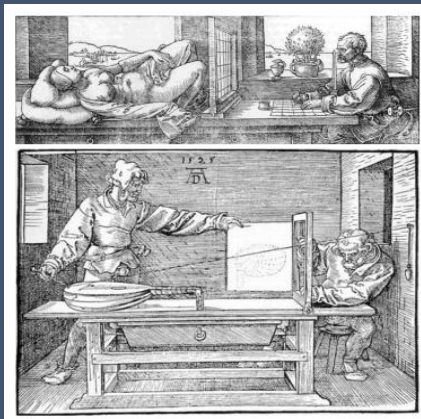
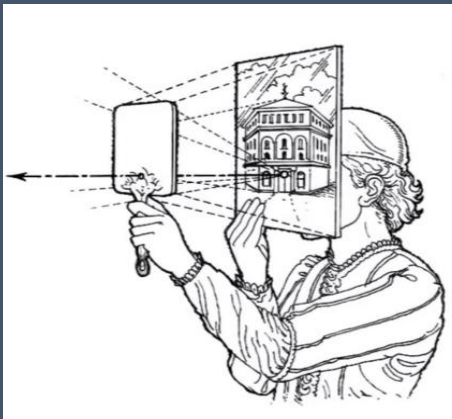
- Προοπτική
- Φακοί
- Φωτογραφία
- Κινηματογράφος
- 3D animation
- Εικονική / Επαυξημένη πραγματικότητα...

Ήδη από τον 16ο αιώνα, με την διάδοση των φακών (τηλεσκόπια, μικροσκόπια), οι άνθρωποι μπορούσαν να βλέπουν κάτι, φιλτράροντάς το μέσα από μια πιο ενδεδειγμένη γνώση πάνω σε αυτό (πχ. όταν βλέπεις μια μύγα, να αντιλαμβάνεσαι τη μορφή της όπως θα φαινόταν με μεγεθυντικό φακό)

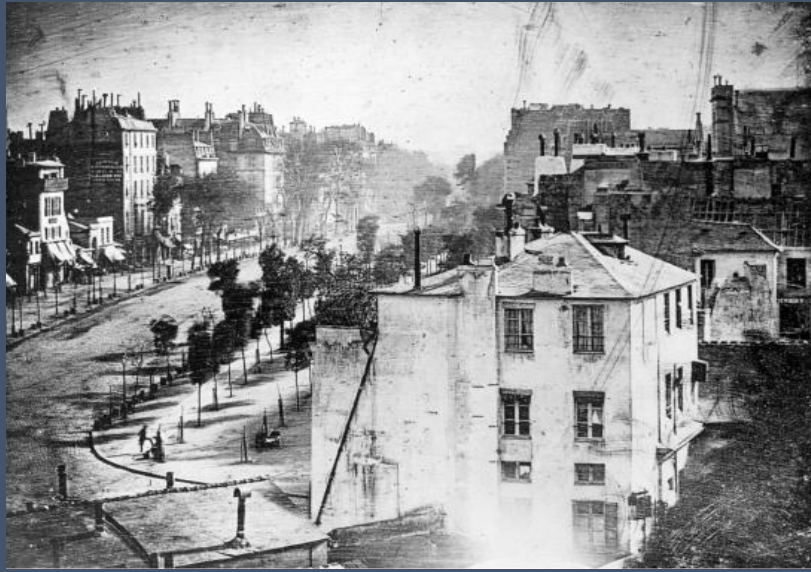
Μέσα από την τεχνολογία, την επιστήμη και την τέχνη, αλλάζει ο τρόπος που βλέπουμε τα πράγματα, γιατί βλέπουμε όχι μόνο αυτό που είναι μπροστά στα μάτια μας, αλλά και αυτό που γνωρίζουμε. Για παράδειγμα, να δούμε καρέ καρέ μια κίνηση, που διαφορετικά δεν θα μπορούσαμε να αντιληφθούμε

Jules Etienne Marey, Bird flight, 1880s
The Matrix, 1999

Ο πολιτισμός μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο “διαβάζουμε” μια εικόνα. Για παράδειγμα, η επινόηση της γραμμικής προοπτικής καθόρισε τον τρόπο με τον οποίο έβλεπαν μια εικόνα οι πολιτισμοί της Δυτικής Ευρώπης, για τέσσερις αιώνες.

Bruneleschi, 15ος αιώνας, οργάνωση γραμμικής προοπτικής ως συστήματος απόδοσης μιας τρισδιάστατης εικόνας σε μια δισδιάστατη επιφάνεια.
Albrecht Durer, 16ος αιώνας, αποτύπωση προοπτικής
Camera Obscura, 17ος αιώνας

Πολλές τεχνολογικές εξελίξεις μπορεί να επηρεάσουν τον οπτικό πολιτισμό, ακόμα και αν φαίνονται άσχετες με αυτόν...
Ηλεκτρικό φως, 19ος αιώνας: σήμαινε ότι οι άνθρωποι μπορούσαν να πανε σε μια έκθεση τέχνης το βράδυ, σε ελεγχόμενο και σταθερό φωτισμό
Δαγκεροτυπία, 19ος αιώνας (η πρώτη με αποτύπωση ανθρώπινης μορφής), μπορούμε να προσλάβουμε πληροφορίες από διαφορετική προοπτική, γεωγραφικό χώρο
Σωληνάριο χρώματος, 19ος αιώνας: οι ζωγράφοι μπορούσαν να μελετήσουν και να αποτυπώσουν μια εικόνα στο φυσικό περιβάλλον, έξω από το ατελιέ.

Wim Wenders, Pina,
2011

Προκειμένου να
μπορέσουν να
αντιληφθούν οι
θεατές την κίνηση σε
3D, χρειάζεται να
“μάθουν” να βλέπουν
(όπως έγινε και στις
αρχές του 20ού
αιώνα με τον
κινηματογράφο)

Walter Benjamin, Το έργο τέχνης την εποχή της μηχανικής του αναπαραγωγιμότητας, 1935

- Η μηχανική αναπαραγωγιμότητα άλλαξε την τέχνη, μεταβάλλοντας τις **συνθήκες της παραγωγής και της πρόσληψης** / κατανάλωσης τέχνης.
- Ο Benjamin εξετάζει το ρόλο της τέχνης σε μια καπιταλιστική κοινωνία και το ρόλο της τέχνης σε αυτή την κοινωνία, τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό χώρο.
- Η αναπαραγωγή ενός έργου τέχνης δεν είναι κάτι καινούριο: βλ. Αντιγραφές έργων τέχνης, ακόμα και χυτευμένα γλυπτά, που ακολουθήθηκαν από βιομηχανοποιημένες τεχνικές μαζικής παραγωγής: χαρακτηριστική, φωτογραφία.
- Το να βλέπεις μια κινούμενη εικόνα αλλάζει για πάντα την αντίληψη.
- Το αντίγραφο που παράγεται από τη μηχανή **αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε το έργο**: πχ. μπορεί να είναι μια λεπτομέρεια που δεν είναι ορατή στο μάτι. Ο φωτογράφος ή ο εικονολήπτης που καταγράφει κάτι, οδηγεί το βλέμμα μας σε ένα συγκεκριμένο σημείο.
- Η κάμερα μπορεί να μας κάνει να συνειδητοποιήσουμε **οπτικές πτυχές** της καθημερινής μας δραστηριότητας, πχ. τις λεπτομέρειες της κίνησης του να σηκώσεις ένα κουτάλι.

Portbou,
Catalunya,
Monument
to Walter
Benjamin

Οπτική Ανθρωπολογία

Οπτική Ανθρωπολογία

- Εικαστικό υλικό (φωτογραφίες, φιλμ) που στηρίζει μια ανθρωπολογική έρευνα.
- Παραγωγή ανθρωπολογικού υλικού (φιλμ, φωτογραφία, εκθέσεις).
- Ανθρωπολογική έρευνα πάνω σε πτυχές του εικαστικού πολιτισμού, μελετά την παραγωγή και την κατανάλωση εικόνων, όμως λαμβάνει υπόψη τις σηματοδοτήσεις που έχουν για τον πολιτισμό αυτό.
- Εθνογραφικό φιλμ που αποτυπώνει θέματα που αφορούν πολιτισμούς που μελετούσε η ανθρωπολογία (εξωευρωπαϊκούς). Δηλαδή ντοκιμαντέρ (βλ. και διάκριση μεταξύ εθνοτικής τέχνης και Ιστορίας της Τέχνης, που αφορούσε καθαρά τον πολιτισμό).
- Αυτό που διαφοροποιεί την Οπτική Ανθρωπολογία από τις Σπουδές Οπτικού Πολιτισμού είναι η εμπλοκή με το αντικείμενο (Καλαντζής).
- Οι οπτικοακουστικές καταγραφές και οι εικαστικές πρακτικές είναι εργαλεία ανάλυσης, όχι απλά εικονογράφηση κειμένων. Οι φωτογραφίες, τα ηχητικά ντοκουμέντα, τα σχέδια και τα βίντεο δεν είναι συμπληρωματικά στη συγγραφή, αλλά είναι μέσα επικοινωνίας, όσο και ο γραπτός/προφορικός λόγος.

“

Η οπτική ανθρωπολογία βρίσκεται στο σταυροδρόμι της μελέτης της ανθρώπινης αντίληψης και φαντασίας, των οπτικοακουστικών μέσων και της εθνογραφίας. [...] Οι μέθοδοι και τα ζητήματα της οπτικής ανθρωπολογίας εγείρουν θεμελιώδη ερωτήματα για την δημιουργία, την εξουσία και την αναπαραγωγή του πολιτισμού, καθιστώντας το πεδίο ενδιαφέρον για το έργο καλλιτεχνών, κινηματογραφιστών, φωτογράφων, επιμελητών και δημοσιογράφων, μεταξύ άλλων.

Jenny Chio, Visual Anthropology

”

Κινηματογράφος ως μέσο παρατήρησης με ελάχιστη παρέμβαση από τον σκηνοθέτη/εθνογράφο.

Mattijs P.J. Van de Port, "Knots and Holes. An Essay film on Life and Nets,"
<https://vimeo.com/ondemand/lifeofnets>

Εθνογραφικό φιλμ ως
μέσο εθνογραφικής
έρευνας.

Δ. Κόφτη, Ρωγμές

Ιστορία οπτικής ανθρωπολογίας

- Η σχέση οπτικού υλικού και ανθρωπολογίας ξεκινάει ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα, πχ. φωτογραφία και καταγραφή "φυλετικών τύπων", υπηρετώντας την αποικιοκρατική εξουσία. Η φωτογραφική απεικόνιση αντανakλά τις ιδέες της εποχής για φυλετική υπεροχή των Ευρωπαίων.
- Στις αρχές του 20ού αιώνα, οι A.C. Haddon, Franz Boas, Evans-Pritchard χρησιμοποιούν οπτικοακουστικό υλικό για να ενισχύσουν τη μνήμη τους αλλά και τα ευρήματά τους. Συμπεριλάμβαναν φωτογραφίες στις μελέτες τους.
- Από τη δεκαετία του 1940 και έπειτα, οι Margaret Mead και Gregory Bateson πειραματίζονται με το φιλμ ως μέσο ανθρωπολογικής ανάλυσης, ώστε να προσεγγίσουν μη λεκτική συμπεριφορά και σωματική κίνηση, σε συνδυασμό με σχολιασμό και ανάλυση.
- Από τα μέσα του 20ού αιώνα, οι κάμερες και οι φωτογραφικές μηχανές γίνονται φθηνότερες και πιο εύχρηστες, πράγμα που επιτρέπει σε ολοένα και περισσότερους ανθρωπολόγους να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία κατά την έρευνα.

Ιστορία οπτικής ανθρωπολογίας

- Την ίδια εποχή όμως (δεκαετία του 1960), πολλοί ανθρωπολόγοι αποφεύγουν να δημοσιεύουν το οπτικοακουστικό υλικό τους, γιατί θεωρούν ότι ήταν πιο εύκολο να παρερμηνευτεί, ή να καταστήσει την έρευνά τους λιγότερο σοβαρή.
- Από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα το εθνογραφικό φιλμ γίνεται πεδίο ακαδημαϊκής μελέτης και το οπτικοακουστικό υλικό θεωρείται εκ των ουκ άνευ στην εθνογραφ. μελέτη.
- Ο όρος "οπτική ανθρωπολογία" άρχισε να χρησιμοποιείται τη δεκαετία του 1970, εστιάζοντας στο εθνογραφικό φιλμ και στο οπτικοακουστικό υλικό που χρησίμευε στη διδασκαλία και την μελλοντική χρήση του υλικού της επιτόπιας έρευνας.
- Συγκεκριμένη αισθητική, ώστε να δίνεται η αίσθηση του κοινωνικού πλαισίου: καταγραφή ολόκληρων σωμάτων, αποφυγή ήχων που δεν ανήκουν στην καταγραφή, αποφυγή τεχνικών που προέρχονται από τον κινηματογράφο τέχνης (K. Heider, 1976).
- Για τον Ruby, οι ταινίες πρέπει να δημιουργούνται αποκλειστικά από ανθρωπολόγους, με όρους επιτόπιας έρευνας και στόχο τον εμπλουτισμό της ανθρωπολογικής γνώσης.

Robert J. Flaherty,
Nanook of the North,
1922,
<https://www.youtube.com/watch?v=lkW14Lu11Bo>

Margaret Mead, *Balinese Character: A photographic analysis*, 1942

Οι Gregory Bateson και Margaret Mead τράβηξαν περισσότερες από 25,000 φωτογραφίες κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους στο Bali και δημοσίευσαν 759 φωτογραφίες για να στηρίξουν τις εθνογραφικές τους παρατηρήσεις. Οι φωτογραφίες τοποθετήθηκαν διαδοχικά, σαν video stills, δείχνοντας επιτελέσεις και πρακτικές της καθημερινότητας.

Margaret Mead, Trance
and dance in Bali,
1952,

<https://youtu.be/Z8YC0dnj4Jw?si=jnpU-B3E3qjTh66H>

John Marshall,
The Hunters,
1957,
[https://youtu.be/
/YbzzRr1UkYI?
si=5XTpESRb_6at
2vtd](https://youtu.be/YbzzRr1UkYI?si=5XTpESRb_6at2vtd)

Ηθικά ζητήματα

Σε ό,τι αφορά την χρήση εικόνων στην ακαδημαϊκή έρευνα, εγείρονται ηθικά ζητήματα όπως:

- **Ιδιωτικότητα:** προστασία της ταυτότητας των ατόμων, όπου δεν υπάρχει ρητή συγκατάθεση της χρήσης της εικόνας.
- **Πληροφορημένη συναίνεση:** τα άτομα που συμμετέχουν στην έρευνα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι εικόνες τους μπορεί να χρησιμοποιηθούν και να πληροφορηθούν και για το πλαίσιο της χρήσης της εικόνας.
- **Πιστότητα της απεικόνισης:** δεν είναι σωστό να αλλάζουν οι εικόνες για να εξυπηρετήσουν την αφήγηση ή να αλλάζουν τα συμφραζόμενα.

Η εμπειρία της κινηματογράφησης από τη σκοπιά της εθνογράφου - Φ. Τσιμπιρίδου

Εδώ παραθέτω μερικά σχόλια πάνω στο εθνογραφικό ντοκιμαντέρ Πομάκιος Γάμος (Φ. Τσιμπιρίδου Π. Παπαδόπουλος), όπως τα καταγράφει η ίδια (Φ. Τσιμπιρίδου, "Υπό το βλέμμα των Άλλων: Εμπειρίες κινηματογράφησης στο εθνογραφικό πεδίο")

"Στην πολύχρονη διάρκεια της έρευνας πεδίου μου στα πομακοχώρια (από το 1986 μέχρι το 2000, συστηματικά) πολλές φορές κλήθηκα να πάρω θέση με αφορμή μια διένεξη ή μια παρεξήγηση των ντόπιων με τους ξένους. Σε αυτό το πλαίσιο συχνά μου αποδιδόταν η θέση του διαμεσολαβητή. Η συνθήκη της κινηματογράφησης όμως με τους ρυθμούς εξαιρετικής επιτάχυνσης με έβγαλε από την ομολογουμένως κουραστική για την ιδιοσυγκρασία μου «αποστασιοποιημένη παρατήρηση» του επιστήμονα, αφού με κάλεσε πολλές φορές να συμμετέχω ενεργά. Ποτέ δεν πίστευα στην ολιστική καταγραφή, αλλά ομολογώ ότι λειτουργούσα ενοχικά στο πεδίο, είτε στο τέλος της ημέρας, είτε στο τέλος της σαιζόν, για κάτι που δεν έκανα ή παρέλειπα. Ήταν και ο λόγος που σε αυτό το πολυσθενές, σιωπηρό και ομολογουμένως δύσκολο εθνογραφικό τοπίο έμεινα πάνω από δέκα χρόνια, πιστεύοντας ότι πάντα κάτι μου έλλειπε. Τελικά, μετά την εμπειρία τα κινηματογράφησης με τους ρυθμούς επιτάχυνσης αλλά και συμπύκνωσης, με την πρόκληση των συμβάντων και την ενεργή συμμετοχή πείσθηκα ότι για να κατανοήσει κριτικά τα πράγματα ο/η ερευνητής στο πεδίο έχει ανάγκη είτε του τυχαίου συμβάντος, είτε να προκαλέσει ο ίδιος με την παρουσία, τις θέσεις και τις απόψεις του και με τον τρόπο αυτό να κάνει τους πληροφορητές του να εκτεθούν, να μιλήσουν να δράσουν, κλπ."

Ο κινηματογράφος των Άλλων

- Εστιάζει σε ζητήματα εξουσίας, πολιτιστικής ταυτότητας και σε συνθήκες μεταποικιακότητας.
- Στο εθνογραφικό φιλμ και τα media που αφορούν τον πολιτισμό του Άλλου, συνήθως το υποκείμενο και το αντικείμενο διαφέρουν. Στο εθνογραφικό φιλμ και στα media των ιθαγενών είναι ένα και το αυτό. Είναι μια ματιά από μέσα.
- Δίνεται δύναμη σε φωνές που συνήθως είναι το θέμα της ταινίας, όχι οι δημιουργοί.
- Διαπραγματεύεται την ισορροπία δυνάμεων ανάμεσα σε κινηματογραφιστή και κινηματογραφούμενο.
- Τα μέσα επικοινωνίας των ιθαγενών (indigenous media) μπορεί να είναι ραδιόφωνο, πειραματικές μορφές τέχνες, ντοκιμαντέρ, αφηγηματικό φιλμ.
- Παρουσιάζουν τις εμπειρίες και αξίες των ιθαγενών μέσα από τα μάτια τους, και όχι μέσα από τα μάτια της κυρίαρχης κοινότητας.
- Ακτιβιστικά μέσα επικοινωνίας μειονοτικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων δείχνουν πώς αντιμετωπίζονται συνήθως από τα mainstream media.
- Αυτοεθνογραφία: προσωπική προοπτική στις κοινωνικές συνθήκες.
- Συλλογικότητες που αυτοοργανώνονται γύρω από τα media και αμφισβητούν τις αποικιοκρατικού τύπου ηγεμονίες.

Συλλογική
κινηματογράφηση

The Karrabing
Film Collective,
Wutharr, Saltwater
Dreams (2016),
<https://youtu.be/kOnDyRSc3r8?si=bwjjbyR0g73ViMmS>

Μέσα από τα δικά τους μάτια. Η παραγωγή εικόνων επιστρέφει στα άτομα και τις κοινότητες που αποτελούν το θέμα της ανθρωπολογικής έρευνας τη δυνατότητα να αναδείξουν το δικό τους βλέμμα. Έτσι, ανοίγει την παραγωγή της γνώσης σε πεδία έξω από τη δυτική κυρίαρχη ματιά.

Toni Gatlif, Gadjo Dilo, 1997

Zora Neale Hurston, Commandment Keeper
Church, Beaufort South Carolina, May 1940,
[https://youtu.be/JXZH1lc9Kvo?si=-Fh5Tdu
W65kNOpxM](https://youtu.be/JXZH1lc9Kvo?si=-Fh5TduW65kNOpxM)

Fieldwork, 1928,
[https://youtu.be/wtPrN-zYZc4?si=IIPVjlmeH
n_xMYbt](https://youtu.be/wtPrN-zYZc4?si=IIPVjlmeHn_xMYbt)

Εθνογραφικό φιλμ και
ακτιβισμός ιθαγενών

Καγρο Video Project, από
το 1985 και έπειτα
[https://youtu.be/J4aj0Qdz
Wt4?si=c3i-w0yMv_gOdLN-](https://youtu.be/J4aj0QdzWt4?si=c3i-w0yMv_gOdLN-)

Αυτοεθνογραφία

Κωνσταντίνος
Καλαντζής,
Σφακιανή Οθόνη
(έκθεση 2018), Τα
Σφακιά όπως τα
βλέπουν οι
κάτοικοί τους,
Μαριλένα
Ζακυνθινάκη.
Πορεία στη
Μαδάρα, 2017

Αυτοεθνογραφία

Wazhmah Osman,
Postcards from Tora Bora,
2007

https://youtu.be/kLYRnhgU_Y8?si=pv8XUN1PP8kJHhkZ

Η ανθρωπολογία του οπτικού

- Διερεύνηση πολλαπλών τρόπων μοιράσματος της ανθρωπολογικής και εθνογραφικής γνώσης (ταινίες, εκθέσεις κτλ.)
- Διερεύνηση της εικόνας μέσα από το πρίσμα της ανθρωπολογίας (φωτογραφία, φιλμ). Οι εικόνες ως καταλύτες διαμόρφωσης της κοινωνίας και της βιωμένης εμπειρίας (πχ. αναπαραστάσεις της αρρενωπότητας, ταξιδιωτικές εμπειρίες, οι εικόνες ως έκφραση της εθνικής/ εθνοτικής/ κοινωνικής ταυτότητας κτλ.).

Η ανθρωπολογία πέρα από το οπτικό πεδίο

- Η οπτική ανθρωπολογία διερευνά τα όρια της εικαστικής αναπαράστασης. Πέρα από τις φωτογραφίες, το βίντεο, υπάρχουν αισθήσεις και εμπειρίες που καλούν τους ερευνητές να εμπλακούν με διαφορετικούς τρόπους.
- Αισθήσεις όπως η ακοή, η γεύση, η αφή καθώς και το συναίσθημα, είναι καθοριστικά για την ανθρώπινη εμπειρία.
- Ο όρος "πολυτροπικές ανθρωπολογίες" αντανakλά αυτή την πολλαπλότητα.
- Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ανθρωπολογική έρευνα μπορεί να πάρει και άλλες μορφές πέραν της συγγραφής κειμένου.

Style Wars

DIRECTED BY TONY SILVER
PRODUCED BY TONY SILVER
& HENRY CHALFANT

Tony Silver, Style Wars, 1983

<https://youtu.be/7DXD1HBaLX0?si=pkqAlzzSQCeRKI50>

Graffiti
breakdance,
hiphop, μέσα
στο κοινωνικό
πλαίσιο

Πολιτιστική Μετάφραση

- Ο μεταφραστής ενός κειμένου μπορεί να μεταφέρει τον αναγνώστη/την αναγνώστρια στον/στην συγγραφέα (δηλαδή να ακολουθήσει πιστά το πρωτότυπο) ή να μεταφέρει τον/την συγγραφέα στον αναγνώστη/την αναγνώστρια (δηλαδή να προσαρμόσει το κείμενο στα πολιτιστικά συμφραζόμενα του ατόμου που διαβάζει).
- Ο Walter Benjamin (The task of the translator) αποδομεί την έννοια του αυθεντικού και της μετάφρασης, λέγοντας ότι εφάπτονται σε ένα σημείο, αλλά μετά το καθένα ακολουθεί την πορεία του στο χώρο και το χρόνο, κατά την οποία μεταμορφώνεται διαρκώς.

Πολιτιστική Μετάφραση

- **Μετάφραση για την Ανθρωπολογία:** πώς τα μέλη μιας πολιτισμικής κοινότητας ερμηνεύουν τον κόσμο και τη θέση τους σε αυτόν.
- **Μετάφραση για τις Σπουδές πολιτισμού:** Το πώς οι εκτοπισμένοι μεταφέρουν τον πολιτισμό τους και διαπραγματεύονται τη θέση τους σε νέα πολιτισμικά συμφραζόμενα.
- Η μεταφορά μιας πολιτισμικής φόρμας σε μια άλλη μπορεί να είναι η μεταφορά από το φυσικό κόσμο στο ψηφιακό, η πρόσληψη ενός μουσικού κομματιού από διαφορετικά άτομα, που πραγματοποιείται από ένα άτομο ή μια ομάδα.
- Η πολιτισμική μετάφραση είναι ο τρόπος με τον οποίο τα συμφραζόμενα μιας κουλτούρας μεταφέρονται σε μια άλλη. Το πρόβλημα είναι το γεγονός ότι η μεταφορά αυτή δεν μπορεί να είναι ουδέτερη, αφού υπάρχουν κυρίαρχες και μειονοτικές κουλτούρες και μια απλή διαλογική συνύπαρξη θα ήταν δύσκολη.

Τουρκικα
σηριαλ

Dimitra
Laurence
Larochelle,
Social Class,
TV Series and
Resistance: the
Reception of
Turkish
Dramas by
Greeks Authors

Ανθρωπολογία και Λαϊκή Κουλτούρα

- Η Ποπ Κουλτούρα (τηλεόραση, σόσιαλ μίντια, κινηματογράφος, street art, tattoo, μόδα, υποκουλτούρες κτλ.) δημιουργεί συλλογικές, κοινωνικές εμπειρίες που μπορούν να μελετηθούν από τη σκοπιά της οπτικής ανθρωπολογίας.

Elisabetta Costa,
Please 'Like' Me:
Reconfiguring
Reputation and
Shame
in Southeast
Turkey

Ανθρωπολογία και Εικαστικές Τέχνες

Οι εικαστικές τέχνες ως εργαλείο της ανθρωπολογίας

- Η ανθρωπολογική μελέτη συχνά ασχολείται με τη μελέτη του πεδίου της τέχνης (μουσεία στον κόσμο, μπιενάλε στον παγκόσμιο Νότο, σχέση καλλιτεχνικών θεσμών με τοπική κοινωνία κτλ.).
- Η έρευνα μπορεί να αποκρυσταλλωθεί όχι μόνο σε ένα κείμενο, αλλά και σε εικαστικό αποτέλεσμα (βίντεο, εικόνες, σχέδια κτλ.)
- Στο πλαίσιο της συμμετοχικής τέχνης έχουν προκύψει συνεργασίες ανάμεσα σε καλλιτεχνικές και ανθρωπολογικές πρακτικές, για παράδειγμα, σε μικρά τοπικά πρότζεκτ που εστιάζουν στην καθημερινότητα και την κοινότητα.

Η ανθρωπολογία ως εργαλείο των εικαστικών τεχνών

- Έργα συμμετοχικής τέχνης που στηρίζονται στην έρευνα και την εργασία με κάποια κοινωνική ομάδα
- Χρήση μεθοδολογικών εργαλείων που προέρχονται από την ανθρωπολογία (πχ. έρευνα πεδίου).
- Η καλλιτεχνική πρακτική συχνά περιλαμβάνει μεθόδους που προέρχονται από την ανθρωπολογία: συνεντεύξεις, παρατήρηση συμμετεχόντων, μελέτη ανθρωπολογικών κειμένων, ανάλυση της πρόσληψης του έργου από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (Marcus & Calzadilla)
- Στα πρότζεκτ που εμπλέκονται με τοπικές κοινότητες, κάνουν επιτόπια έρευνα για τις ανάγκες της κοινότητας, την εμπλέκουν στο πρότζεκτ, καταγράφουν μαρτυρίες κτλ.
- Όμως: Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος της αποικιοκρατικής ματιάς. Πρέπει να δούμε ποιά είναι τα κίνητρα του καλλιτέχνη στην προσέγγιση του Άλλου. Οι καλλιτέχνες συχνά αναζητούν τον Άλλο ως θέμα καλλιτεχνικής μεταμόρφωσης, όμως τελικά ο Άλλος μπορεί να βρίσκεται εδώ. (Foster). .
- Ένας συνθετικός τρόπος προσέγγισης της τέχνης μπορεί να συμβάλει παραγωγικά στην ανθρωπολογική θεωρία και πράξη. Δηλαδή στόχος είναι να υπάρχει ένας παραγωγικός διάλογος μεταξύ τέχνης και ανθρωπολογίας.

“

“Η τέχνη ήρθε να καταλάβει ένα χώρο που για καιρό σχετιζόταν με την ανθρωπολογία, με το να γίνει ένα από τα κύρια πεδία όπου μπορεί κανείς να εντοπίσει, να αναπαραστήσει και να επιτελέσει τις συνέπειες της διαφοράς στην σύγχρονη ζωή”

Marcus & Myers, *Refiguring Art and Anthropology*

”

Shaina Anand,
KhirkeeYaan,
2006.
Συμμετοχικό
πρότζεκτ σε
κοινότητα του
New Delhi.
Επικοινωνία
μεταξύ των
κατοίκων μέσα
από τα κλειστά
κυκλώματα
παρακολούθησης
και τις
τηλεοράσεις.

Eva and Franco Mattes, *Don't follow the wind*, 2017. Μελέτη πεδίου πάνω σε εκτοπισμούς: των κοινοτήτων που έχασαν το σπίτι τους λόγω πυρηνικής έκρηξης στην Ιαπωνία και των κοινοτήτων που μετανάστευσαν λόγω κρίσης στην Αθήνα.

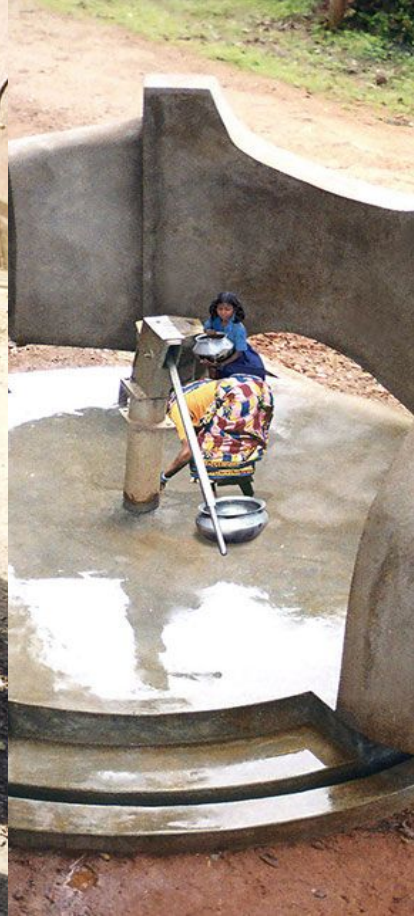

Jeremy Deller, *The Battle of Orgreave Archive (An Injury to One is an Injury to All)*, 2001. Μελέτη πεδίου πάνω στις κοινότητες των ανθρακωρύχων που είχαν λάβει μέρος στις απεργίες που κατεστάλησαν βίαια το 1984, αναπαράσταση των συγκρούσεων σε συνεργασία με ανθρώπους που είχαν λάβει μέρος σε αυτές και δημιουργία αρχείου για το γεγονός.

Oda Projesi, Picnic,
Galata, 2004.

Καλλιτεχνική
κολλεκτίβα που
λειτουργούν σε
επίπεδο γειτονιάς,
διοργανώνοντας
πρότζεκτ με τους
κατοίκους.

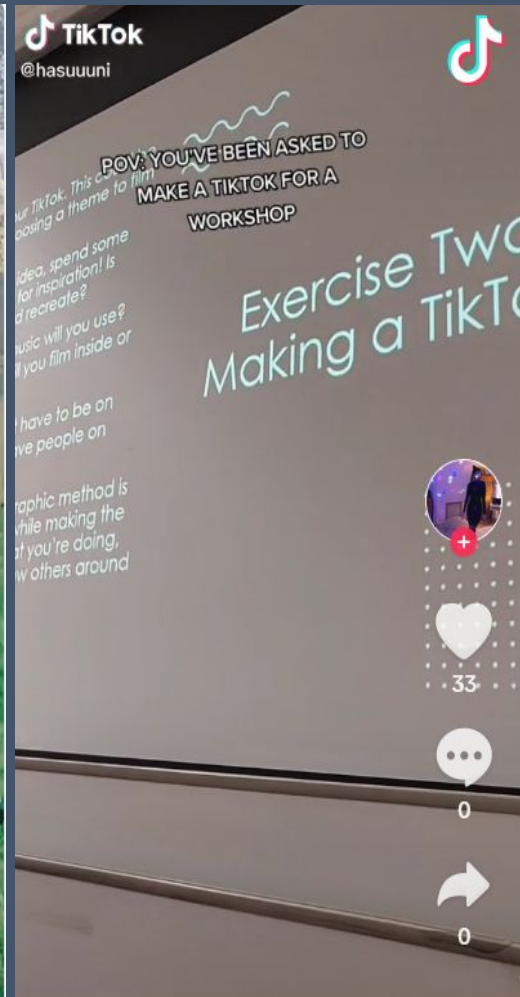

DIAA Dialogue Collective, Nalpar, 2000. Δημιουργία βρυσών για κοινότητες στην κεντρική Ινδία. Σχεδιασμός και υλοποίηση με βάση τις καθημερινές πρακτικές και ανάγκες των κοινοτήτων, που χρησιμοποιούν τα σημεία αυτά ως τόπους συνεύρεσης και επικοινωνίας.

Ψηφιακή Εθνογραφία

Διαδίκτυο και ανθρωπολογία

- Το Internet ως πολιτιστική φόρμα: μελέτη φαινομένων που συνδέονται με το διαδίκτυο, για παράδειγμα τον τρόπο συμπεριφοράς, τα emoticons, τα memes, οι hackers, οι webcam performers, bloggers, influencers, γκρουπ στα σόσιαλ μιντια και σε εφαρμογές μηνυμάτων κτλ.
- Το Internet ως πολιτιστική πρακτική: πρακτικές που δεν συνδέονται αποκλειστικά με το διαδίκτυο, αλλά λαμβάνουν διαφορετικές διαστάσεις online, όπως για παράδειγμα το μοίρασμα φωτογραφιών στο Instagram, η ανάρτηση βίντεο στο YouTube κτλ.

TikTok
Ethnography
<https://www.tiktokethnography.com/>

Ψηφιακή εθνογραφία

- Πώς αλλάζουν τα ψηφιακά μέσα την εθνογραφία; Οι εξελίξεις στα ψηφιακά μέσα και την κινητή τηλεφωνία, μας οδηγούν να ξανασκεφτούμε την εθνογραφική μελέτη.
- **Ο τόπος της επιτόπιας έρευνας:** Ο τόπος διαμεσολαβείται από την ψηφιακή τεχνολογία. Δεν είναι ούτε ψηφιακός ούτε φυσικός, αλλά ένα φάσμα ψηφιακού και φυσικού χώρου, που συναποτελείται από τα κινητά τηλέφωνα, τις εφαρμογές μηνυμάτων, τις εφαρμογές επαυξημένης και εικονικής πραγματικότητας, τα wearables που μετράνε τις λειτουργίες του σώματος, τα GPS, τα σόσιαλ, τις νέες κοινότητες που δημιουργούνται.
- **Τα εργαλεία της εθνογραφίας:** νέες τεχνολογίες για την καταγραφή, ανάλυση, μοίρασμα πληροφοριών, παρουσίασης δεδομένων και αποτελεσμάτων, νέες ηθικές προκλήσεις.
- **Τα θέματα της έρευνας:** μπορεί να αφορούν εικονικούς χώρους, κοινότητες που δημιουργούνται σε μια ψηφιακή πλατφόρμα, χρήστες βιντεοπαιχνιδιών, και οτιδήποτε αφορά την ζωή μέσα στον νέο τόπο που διαμεσολαβείται από την τεχνολογία.

Η αρχή: Εικονική εθνογραφία (Virtual Ethnography)

- Ο όρος συνδέεται περισσότερο με τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης του διαδικτύου, όταν νοείτο ως ένας τόπος ξεχωριστός από τον φυσικό χώρο. Ο "κυβερνοχώρος" θεωρείτο ότι ήταν "άυλος", ότι η σωματικότητα και η ταυτότητα ενός ατόμου δεν είχε σημασία σε αυτόν, και η ανωνυμία ήταν ο κανόνας.
- Η εικονική εθνογραφία μελετούσε τις "εικονικές κοινότητες" που συγκεντρώνονταν σε φόρουμ, τσατρουμ, παιχνίδια όπως το Second Life, MUD (multi-user-dungeon) κτλ.
- Το διαδίκτυο ήταν μια αχαρτογράφητη περιοχή και η ανθρωπολογία την μελετούσε όπως οι παλαιότεροι ανθρωπολόγοι μελετούσαν πολιτισμούς μακρινούς από τον δικό τους. Υπήρχαν πολλές προκαταλήψεις στην προσέγγιση, όπως για παράδειγμα ότι οι εικονικοί αυτοί κόσμοι ήταν διαφορετικοί από τον φυσικό κόσμο, λιγότερο πραγματικοί και πολιτισμικά σημαίνοντες.
- Επίσης, έβλεπαν κάτω από το ίδιο πρίσμα οτιδήποτε λάμβανε χώρο στο διαδίκτυο (ενώ οι κοινότητες μπορεί να ήταν πολύ διαφορετικές, σαν τις διαφορετικές "φυλές" που μπορεί να συναντάει κανείς στην ίδια πόλη).

“

“Κυβερνοχώρος. Μια συναινετική παραίσθηση την οποία ζουν καθημερινά εκατομμύρια νόμιμοι χειριστές σε κάθε χώρα και παιδιά που μαθαίνουν τις μαθηματικές έννοιες... Μια γραφική αναπαράσταση των δεδομένων που προέρχονται από το σύνολο όλων των υπολογιστών του κόσμου. Αδιανόητη πολυπλοκότητα. Γραμμές φωτός που διασχίζουν το ά-χωρο του νου, συμπλέγματα και αστερισμοί δεδομένων. Σαν τα φώτα της πόλης που τρεμοσβήνουν.”

William Gibson, *Neuromancer*, 1984

”

Συνέχεια: Συνδετική εθνογραφία (Connective Ethnography)

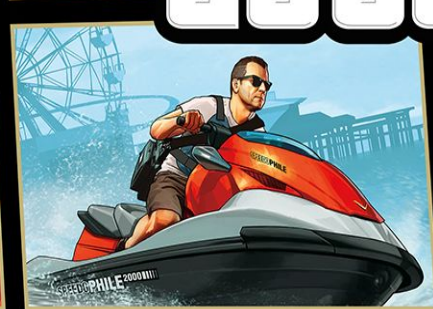
- Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και την ενσωμάτωση της ψηφιακότητας στην καθημερινότητα, εγκαταλείπεται η ιδέα του "Κυβερνοχώρου" και οι μελετητές μιλάνε για "διαδίκτυο", δίνοντας έμφαση στην υλική, πολιτική και πολιτιστική του διάσταση.
- Οι κοινότητες του διαδικτύου δεν θεωρούνταν πια ξεχωριστές από τον φυσικό κόσμο, αλλά ως μια συνέχειά τους. Οι εθνογράφοι βλέπουν το online και offline σαν δύο καταστάσεις που επικοινωνούν μεταξύ τους.
- Η εθνογραφία συνδυάζει μεθόδους και στρατηγικές στο φυσικό και ψηφιακό πεδίο. Το πεδίο νοείται ως ένα σύνολο σχέσεων, όχι ως ένας χώρος με συγκεκριμένα όρια.

Christina Hine, Virtual Ethnography (2000)

Daniel Miller, Don Slater, The Internet: An ethnographic approach (2000)

Ψηφιακή επιτόπια έρευνα

- Το Διαδίκτυο ως τόπος επιτόπιας έρευνας: διαφορετικές πλατφόρμες και τεχνολογίες όπου γίνεται η κοινωνική διάδραση ανάμεσα στους/στις εθνογράφους και τα άτομα που συνδιαλέγονται μαζί τους. Η παρουσία του/της εθνογράφου στο πεδίο έρευνας μπορεί να σημαίνει απλώς συμμετοχή σε διαδικτυακή κοινότητα.
- Το Διαδίκτυο ως εργαλείο έρευνας: συλλογή δεδομένων μέσα από ψηφιακά μέσα καταγραφής ήχου και εικόνας, σημειώσεις σε ψηφιακές συσκευές, screenshots, chats κτλ.
- Πώς ξεκινάει μια εθνογραφική έρευνα πεδίου στο Διαδίκτυο: Πρώτα καθορίζουμε το θέμα και μετά τα μέσα με τα οποία θα γίνει. Πχ. μια έρευνα για ένα φεστιβάλ μπορεί να συμπεριλαμβάνει συμμετοχή σε διαδικτυακές ομάδες που συζητάνε γι' αυτό.
- Δεν υπάρχουν όρια μεταξύ του ψηφιακού και του μη ψηφιακού, οι εθνογράφοι καλούνται να μάθουν τα εργαλεία για να μπορούν να προσεγγίσουν τις αλληλεπιδράσεις που γίνονται σε ψηφιακό και φυσικό χώρο.

grand theft auto V

Miller, Kiri.
“Grove Street
Grimm: ‘Grand
Theft Auto’ and
Digital
Folklore.” *The
Journal of
American
Folklore*, vol.
121, no. 481,
2008, pp.
255–85.

Tom
Boellstorff,
Coming of Age
in Second Life:
An
Anthropologist
Explores the
Virtually
Human

Mahmod, Jowan.
“New Online
Communities and
New Identity
Making: The
Curious Case of the
Kurdish Diaspora.”
Journal of Ethnic
and Cultural
Studies, vol. 6, no.
2, 2019, pp. 34–43.

aromamasemama • Ακολο

aromamasemama Mom on duty 😊
#fall #autumn #lake #see #nature
#neighborhood #trees #color #color
#hinterbrühlersee #walk #sundaywa
#afternoonwalk #kids #instakids #e
#momonduty #aromamasemama #

Δείτε και τα 8 σχόλια

aromamasemama [redacted]

ευχαριστώ!!!

[redacted] Τελικά δεν κάναμε τίποτα! 😊
ελπίζω να περάσατε καλά! 😊

aromamasemama [redacted] Με τέτο
καιρό μέχρι το μεσημέρι τι να κάνο
😊 μόνο μια βόλτα εδώ γύρω το
απόγευμα...

[redacted] @aromamasemama και εμει
καναμε "χειροτεχνίες" τελικά.. 😊

Αρέσει σε 63

3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2017

Georgalou, M. New Greek migrant (dis)identifications in social media: Evidence from a discourse-centred online ethnographic study. *Humanit Soc Sci Commun* 8, 155 (2021).